

**You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: A to Polska właśnie

Author: Wioletta Hajduk-Gawron

Citation style: Hajduk-Gawron Wioletta. (2018). A to Polska właśnie. W:
R. Cudak, W. Hajduk-Gawron, A. Madeja (red.), "Na wrywki : 100 cytatów
z polskiej poezji i dramatu, które powinien znać także cudzoziemiec"
(S. 23-26). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach - Licencja ta pozwala na
kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu
tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja.

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

A to Polska właśnie

O cytacie

Cytat pochodzi z dramatu Stanisława Wyspiańskiego *Wesele*. Słowa te wypowiada Poeta podczas krótkiej dyskusji z Panną Młodą (akt III, scena 16):

POETA

Po całym świecie
możesz szukać Polski, panno młoda,
i nigdzie jej nie najdziecie.

PANNA MŁODA

To może i szukać szkoda.

POETA

A jest jedna mała klatka –
o, niech tak Jagusia przymknie
rękę pod pierś.

PANNA MŁODA

To zakładka
gorseta, zeszyta troche przyciasnie.

POETA

– A tam puka?

PANNA MŁODA

I cóż za tako nauka?
Serce – !-?

POETA

A to Polska właśnie.

Serce jest tutaj symbolem miłości do Ojczyzny, która, choć formalnie nie jest samodzielnym i niezależnym państwem (lata 1795–1918 to czas zaborów (ROZBIORY POLSKI – zob. **Jeszcze Polska nie zginęła*), kiedy Polski nie było na mapach Europy), wciąż żyje w sercach Polaków. Impulsem do napisania dramatu było autentyczne wydarzenie towarzyskie i artystyczne – wesele Lucjana Rydla (krakowskiego dramatopisarza) i Jadwigi Mikołajczykówny (wiejskiej dziewczyny). Wyspiański był jednym z licznych gości na tym niecodziennym przyjęciu. Podczas zabawy obserwował zachowania gości, przysłuchiwał się rozmowom i stąd zaczerpnął pomysł napisania dramatu.

Cytat wszedł do ówczesnej polszczyzny i funkcjonuje do dziś jako określenie różnych zachowań, zjawisk charakteryzujących polską rzeczywistość (pozytywnych bądź negatywnych, a czasem nawet karykaturalnych).

Wesele to DRAMAT SYMBOLICZNY, który został napisany w 1901 roku. Jego budowa nawiązuje do wielkich wzorców dramaturgii romantycznej. Akcja utworu toczy się w czasach, kiedy Polska nie była suwerennym państwem. Tematyka dzieła dotyczy ówczesnego

polskiego społeczeństwa i jego gotowości do podjęcia walk o niepodległość. Dramat pokazuje różnice między dwoma światami: mieszczan (inteligencji, ludzi mieszkających i pracujących w miastach) i chłopów (ludzi zajmujących się pracą na roli i bardzo przywiązanych do swojej ziemi). Te dwie warstwy społeczne miały odmienne zdanie odnośnie do sposobu odzyskania niepodległości przez Polskę. Brak silnego przywódcy, wzajemnego zaufania oraz porozumienia między tymi grupami prowadził wielokrotnie do niepowodzenia zrywów narodowych.

O autorze i jego twórczości

Stanisław Wyspiański (1869–1907) urodził się w Krakowie. Od najmłodszych lat miał bliski kontakt ze sztuką, ponieważ jego ojciec był rzeźbiarzem. Pracownia Franciszka Wyspiańskiego, w której mały Stanisław często przebywał, znajdowała się niedaleko WAWELU. Artystyczne uzdolnienia Stanisława początkowo ujawniły się w malarstwie (jest autorem wielu witraży – niektóre można oglądać w kościele Mariackim w Krakowie – portretów, ilustracji do książek, projektów mebli i wnętrz), potem okazał się równie wybitnym poetą. Kraków i jego architektura, środowisko artystów i krąg intelektualny skupiony wokół Uniwersytetu Jagiellońskiego miały ogromny wpływ na twórczość Wyspiańskiego. Wykształcenie zdobywał w Polsce w Szkole Sztuk Pięknych oraz na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego, ale też za granicą – dłuższe studia odbył w Paryżu. Pod wpływem teatru francuskiego Wyspiański zainteresował się twórczością dramatopisarską. Po premierze dramatu *Wesele* został uznany za pierwszego twórcę epoki MŁODEJ POLSKI. Zmarł młodo – miał 38 lat.

Nawiązania

Pierwszą adaptację filmową dramatu *Wesele* zrealizował Andrzej Wajda w 1973 roku. Dzieło to jest niezwykle niepokojące, wieloznaczne, pełne ruchu i kolorów. Bardzo mocno nawiązuje do nastroju, który panuje w literackiej wersji. Obsada aktorska w filmie jest znakomita, np. Pana Młodego kreuje wybitny polski aktor Daniel Olbrychski. Pieśń CHOCHOŁA została zaśpiewana przez znanego polskiego piosenkarza CZESŁAWA NIEMENA.

Odwolania do dramatu *Wesele* można odnaleźć w filmie o tym samym tytule wyreżyserowanym przez Wojciecha Smarzowskiego (2004).

Warto wiedzieć

- CHOCHOŁ – zob. **Kto mnie wołał, / czego chciał*
- CZAPKA Z PAWIMI PIÓRAMI – zob. **Jak się żenić, to się żenić!*
- DRAMAT SYMBOLICZNY – w myśl idei SYMBOLIZMU sztuka nie obrazuje jedynie rzeczywistości zewnętrznej, ale też przestrzeń metafizyczną. To, co duchowe, nie może być opisywane takimi samymi środkami, jak w sztuce realistycznej. To, co nieuchwytnie, najlepiej przedstawić za pomocą symboli, które nie są jednoznaczne i mogą być interpretowane na wiele sposobów. Dlatego w *Weselu* światy realny i metafizyczny mieszają się ze sobą, na przyjęciu weselnym pojawiają się autentyczne osoby, ale też duchy, które mówią. Istotną rolę odgrywają tu symbole. Symboliczne są osoby dramatu (np. Stańczyk, Rycerz) i przedmioty (np. złoty róg, CZAPKA Z PAWIMI PIÓRAMI). Zrozumienie znaczenia symboli staje się konieczne do właściwego odczytania utworu. Bez tej wiedzy wiele warstw i sensów dramatu nie zostanie odkrytych.
- KRAJOWY FESTIWAL PIOSENKI POLSKIEJ W OPOLU – zob. **Żeby Polska była Polską*
- MŁODA POLSKA – to polska odmiana MODERNIZMU w literaturze, muzyce i sztuce, przypadająca na lata 1891–1918. Dzieła tworzone w tej epoce charakteryzują się pesymizmem, kryzysem wartości, poczuciem braku sensu życia. Główną inspirację przedstawiciele nowej epoki czerpali z filozofii Arthura Schopenhauera, Fryderyka Nietzschego i Henriego Bergsona.
- MODERNIZM – zob. **Polska to jest wielka rzecz*
- NIEMEN CZESŁAW – urodził się jako Czesław Wydrzycki, pseudonim artystyczny przyjął od nazwy rzeki płynącej w pobliżu jego miejsca urodzenia (obecnie tereny te należą do Białorusi). Największa popularność tego wybitnego kompozytora i piosenkarza przypada na lata 60. i 70. XX wieku. W 1967 roku na KRAJOWYM FESTIWALU PIOSENKI POLSKIEJ W OPOLU zaśpiewał piosenkę *Dziwny jest ten świat*. Stała się ona najbardziej znanym polskim protest songiem i hymnem młodzieży końca lat 60. Niemen wykonywał utwory oparte na tekstach wielu polskich poetów. W swej twórczości wykorzystywał kolejne dominujące w światowej muzyce rockowej prądy, tworząc indywidualne i charakterystyczne odmiany muzyki – od rocka psychodelicznego przez symfoniczny rock progresywny aż po awangardowy jazz-rock oraz muzykę elektroniczną.
- SYMBOLIZM – zob. **Mów do mnie jeszcze... Za taką rozmową / tęskniłem lata*
- WAWEL – na wzgórzu Wawel w Krakowie usytuowany jest zabytkowy Zamek Królewski oraz katedra wawelska (bazylika archikatedralna)

św. Stanisława i św. Wacława). Od XIV wieku katedra wawelska była miejscem koronacji królów Polski, w jej podziemnych kryptach pochowani są polscy bohaterowie narodowi.

Z opracowań

Momentem zwrotnym w karierze dramatopisarskiej Wyspiańskiego stało się dopiero wystawione 19 marca 1901 roku na scenie teatru krakowskiego *Wesele*. Wrażenie tej premiery było tak wstrząsające, że w ciągu jednej dosłownie nocy z malarza [...] wyrósł Wyspiański na pierwszego twórcę epoki, niemal równego romantycznym wieszczom. Triumf *Wesela* oznaczał zmianę generalną w sytuacji artysty, wreszcie uznanego za jednego z największych i otwierał zarazem najświetniejszy okres w twórczości poety.

Hutnikiewicz 2002, 185

Wyspiański podjął w *Weselu* próbę osądu świata, w którym żył. Nie jest to jednak głośna spowiedź powszechna z polskich grzechów. [...] założył, że sama materia spraw ukazanych w dramacie stanie się okazją do indywidualnej spowiedzi każdego z czytelników czy widzów oglądających sztukę, że pokaże mu ona umowność sądów i ocen, tak często traktowanych jako prawdy niepodważalne, że odsłoni przed nim sposób naszego myślenia, w którym tak ważną rolę odgrywają stereotypowe zbitki obrazowe, fobie i mity.

Ziejka 1997, 8

Bibliografia

- Hutnikiewicz A., 2002: *Młoda Polska*. Warszawa.
Ziejka F., 1997: *Wesele. W kręgu mitów polskich*. Kraków.

Wioletta Hajduk-Gawron